

ԱՐՑԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ  
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ԱՐՑԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՅԻ  
ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ  
2020 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՐՏԻ 31

**ՎՍՏԱՀՎԱԾ ԱՆՁԻ  
ՁԵՌՆԱՐԿ**

Սույն ձեռնարկը հրապարակվել է ի կատարումն Արցախի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 51-րդ հոդվածի պահանջների: Այն կազմվել է Արցախի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից՝ Արցախի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի և Արցախի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի որոշումների հիման վրա:

Սույն ձեռնարկը կօգնի Հանրապետության նախագահի թեկնածուների, Ազգային ժողովի ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) վստահված անձանց պատշաճ կատարելու իրենց պարտականություններն ընտրությունների նախապատրաստման, կազմակերպման, անցկացման և քվեարկության արդյուքների ամփոփման ընթացքում:

## ՎՍՏԱՅՎԱԾ ԱՆՁԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ

Չանրապետության նախագահի թեկնածուները՝ գրանցվելուց, Ազգային ժողովի ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները) (այսուհետ՝ ընտրություններին մասնակցող կուսակցություններ)՝ ընտրական ցուցակների գրանցումից հետո, ընտրական հանձնաժողովներում պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների, զանգվածային լրատվության միջոցների հետ փոխհարաբերություններում իրենց շահերը պաշտպանելու նպատակով կարող են ունենալ վստահված անձինք:

Չանրապետության նախագահի թեկնածուներին, ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունների ընտրական ցուցակները գրանցելուց հետո՝ 5-օրյա ժամկետում, գրանցում իրականացրած ընտրական հանձնաժողովը Չանրապետության նախագահի թեկնածուի, ընտրություններին մասնակցող կուսակցության լիազոր ներկայացուցչին տալիս է կազմավորված **ընտրական տեղամասերի թվի եռապատկից հավասար** թվով վստահված անձանց վկայականներ:

Վստահված անձանց վկայականները տրամադրում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը՝ վկայականում նշելով ընտրություններին մասնակցող Չանրապետության նախագահի թեկնածուի անունը, հայրանունը, ազգանունը, կուսակցության անվանումը: Չանրապետության նախագահի թեկնածուն կամ նրա լիազոր ներկայացուցիչը, ընտրություններին մասնակցող կուսակցության լիազոր ներկայացուցիչը վկայականները լրացնում և տրամադրում է վստահված անձանց:

**Վստահված անձ կարող են լինել միայն Արցախի Չանրապետության ընտրական իրավունք ունեցող քաղաքացիները:**

**Վստահված անձ չեն կարող լինել՝**

- × դատավորները,
- × դատախազները,
- × քննչական կոմիտեի ծառայողները,
- × ոստիկանությունում,
- × ազգային անվտանգության ծառայությունում,
- × դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայությունում,
- × արտակարգ իրավիճակների պետական ծառայությունում ծառայողները,

- ✗ զինծառայողները, դիտորդները, թեկնածուները,
- ✗ ընտրական հանձնաժողովների անդամները:

## ՎՍԱՐԿԱԾ ԱՆՁԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ, ՊԱՐՏԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԸ

### **Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- **խորհրդակցական ծայնի իրավունքով մասնակցելու հանձնաժողովի նիստերին, քվեարկության ընթացքում ներկա լինելու քվեարկության սենյակում:**

Ընտրական հանձնաժողովի նիստին և քվեարկության ընթացքում քվեարկության սենյակում կարող է ներկա լինել Հանրապետության նախագահի յուրաքանչյուր թեկնածուի և ընտրություններին մասնակցող յուրաքանչյուր կուսակցության մեկական վստահված անձ:

Վստահված անձն ընտրական հանձնաժողովի նիստերին, իսկ քվեարկության ընթացքում՝ նաև տեղամասային կենտրոնում (քվեարկության սենյակում), կարող է ներկա լինել, եթե ունի վստահված անձի վկայական:

**! Վստահված անձը պարտավոր է վստահված անձի իր վկայականը տեսանելի ձևով կրել վերնազգեստի վրա:**

Հանձնաժողովի նախագահն **ԱՐԳԵԼՈՒՄ Է** ընտրական հանձնաժողովներում, իսկ քվեարկության ընթացքում՝ նաև քվեարկության սենյակում ներկա լինելու այն վստահված անձանց, ովքեր չունեն համապատասխան իրավունք:

Հանձնաժողովի նախագահը դուրս է հրավիրում այն վստահված անձանց, ովքեր ունեն քվեարկության սենյակում ներկա գտնվելու իրավունք, սակայն վերնազգեստի վրա տեսանելի ձևով չեն կրում համապատասխան վկայական:

Քվեարկության օրը տեղամասային կենտրոն (քվեարկության սենյակ) վստահված անձի այցելության դեպքում համապատասխան գրառում է կատարվում տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում (նշվում է վստահված անձի անունը, ազգանունը (նշե-

լով թե ում վստահված անձն է հանդիսանում), տեղամաս մուտք գործելու և տեղամասից հեռանալու ժամը)։

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- ծանոթանալու Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի, տարածքային ընտրական հանձնաժողովի տնօրինության տակ գտնվող ընտրական փաստաթղթերին և ինքնուրույն կատարելու քաղվածքներ, ստանալու պատճեններ այն փաստաթղթերից, որոնք տեղադրված չեն Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի համացանցային կայքում։

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի, քարտուղարի կամ հանձնաժողովի անդամներից որևէ մեկի ներկայությամբ, ում կհանձնարարի հանձնաժողովի նախագահը, ծանոթանալու տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի տնօրինության տակ գտնվող ընտրական փաստաթղթերին (բացառությամբ քվեարկության ընթացքում քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների ցուցակների), դատարանի համապատասխան վճիռներին, ընտրողին տրամադրած լիազորմարմնի համապատասխան տեղեկանքին, ինչպես նաև քվեարկված քվեաթերթիկներին և դրանցում կատարված նշումներին։

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- չմիջամտելով ընտրական հանձնաժողովի աշխատանքներին և չխաթարելով քվեարկության ընթացքը՝ ինքնուրույն կատարելու քաղվածքներ և նշումներ ընտրական փաստաթղթերից (բացառությամբ քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների ցուցակների), քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի ժամանակ ինքնուրույն կատարելու քաղվածքներ քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների ցուցակներից։

Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը քվեարկության արդյունքների ամփոփման, իսկ տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը՝ քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի գործընթացը կազմակերպում են այնպես, որ վստահված անձինք հնա-

րավորություն ունենան հետևել քվեաթերթիկների վավերականության որոշման, քվեաթերթիկների տեսակավորման և հաշվարկման գործընթացներին:

**Վստահված անձն իրավունք ունի`**

- լուսանկարահանել, տեսանկարահանել ընտրական հանձնաժողովների միստերը, ինչպես նաև քվեարկության ընթացքը և քվեարկության արդյունքների ամփոփման գործընթացը, քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի աշխատանքները` չխախտելով ընտրողների քվեարկության գաղտնիության իրավունքը:

**! Քվեարկության ընթացքում քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների ցուցակներից քաղվածքներ և նշումներ կատարելն արգելվում է:  
Ընտրողների ստորագրած ցուցակները չեն կարող լուսանկարահանվել և տեսանկարահանվել:**

**Վստահված անձն իրավունք ունի`**

- Ընտրական օրենսգրքով սահմանված կարգով և դեպքերում բողոքարկելու ընտրական հանձնաժողովների որոշումները, գործողությունները, անգործությունը:

Ընտրական հանձնաժողովի որոշումները, գործողությունները (անգործությունը) կարող են բողոքարկվել վարչական կամ դատական կարգով:

Դիմումը հասցեագրում է այն ընտրական հանձնաժողովին, որի իրավասության սահմաններում է բարձրացված հարցի լուծումը: Եթե դիմում տալու համար օրենսգրքով նախատեսված է վերջնաժամկետ, ապա դիմումը համարվում է պատշաճ ժամկետում ներկայացված, եթե այն մինչև վերջնաժամկետը մուտքագրվել է համապատասխան ընտրական հանձնաժողով:

Դիմումը պետք է`

1. ստորագրված լինի դիմողի կողմից,
2. ներառի դիմողի անունը, ազգանունը, հասցեն, տրման անսաթիվը,

3. դիմումում սահմանված լինի դիմումատուի պահանջը,
4. բերված լինեն հիմնավորումները, հնարավոր ապացույցները՝ առկայության դեպքում կցված լինեն դիմումին:

Եթե դիմումը ներկայացվում է ներկայացուցչի միջոցով, ապա պետք է ներկայացվի նաև օրենքով սահմանված կարգով տրված **լիազորագիր**: Թեկնածուի, վստահված անձի, լիազոր ներկայացուցչի կողմից ներկայացված դիմումներին կից պետք է ներկայացվի դիմումատուի կարգավիճակը հավաստող՝ **սահմանված նմուշի վկայականի պատճենը**:

Ընտրական հանձնաժողովների որոշումները, գործողությունները (անգործությունը) վերադաս ընտրական հանձնաժողով բողոքարկելու դեպքում բողոք ներկայացնող կողմը կրում է իր ներկայացրած փաստական հանգամանքների ապացուցման բեռը:

**Դիմումը ընտրական հանձնաժողով կարող է ներկայացվել**  
! աշխատանքային օրերին՝ ժամը 09:00-ից մինչև 18:00-ն,  
! քվեարկության նախորդ օրը՝ ժամը 09:00-ից մինչև 19:00-ն,  
! քվեարկության օրը՝ ժամը 08:00-ից մինչև ժամը 22:00-ն,  
! քվեարկության հաջորդ օրը՝ ժամը 12:00-ից մինչև ժամը 18:00-ն:

**Վստահված անձն իրավունք ունի ներկայացնելու.**

- վերահաշվարկի դիմում, եթե ներկա են եղել ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքների ամփոփմանը, ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու մասին դիմում, եթե քվեարկության օրը ներկա է գտնվել քվեարկության սենյակում կամ ներկա է գտնվել տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի արդյունքների ամփոփման նիստին:

Վերահաշվարկի, ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքներն անվավեր ճանաչելու մասին դիմումները ներկայացվում են տարածքային ընտրական հանձնաժողով՝

- ! քվեարկության հաջորդ օրը՝ ժամը 12:00-ից մինչև ժամը 18:00-ն,
- ! քվեարկությունից հետո 2-րդ օրը՝ ժամը 09:00-ից մինչև ժամը 11:00-ն:

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- **հետևելու քվեաթերթիկների տպագրման, փոխադրման, պահպանման և հաշվարկման գործընթացներին:**

Վստահված անձինք կարող են տպագրության ողջ ընթացքում տպագրատանը հետևել քվեաթերթիկների տպագրմանը, իրենց միջոցներով ուղեկցել քվեաթերթիկները տպագրատնից տարածքային ընտրական հանձնաժողով, քվեարկության նախորդ օրը՝ տարածքային ընտրական հանձնաժողովից տեղամասային ընտրական հանձնաժողով, իսկ քվեարկության արդյունքներն ամփոփելուց հետո՝ ընտրական փաստաթղթերը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովից տարածքային ընտրական հանձնաժողով տեղափոխող մեքենան:

Վստահված անձինք կարող են քվեարկության նախորդ օրը տարածքային ընտրական հանձնաժողովում հետևել քվեաթերթիկները տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներին հատկացնելու գործընթացին, դրանց պահպանմանը, քվեարկության օրը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովում չմիջամտելով հանձնաժողովի աշխատանքներին, հետևել քվեաթերթիկների հաշվարկման գործընթացներին:

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- **չմիջամտելով հանձնաժողովի անդամի աշխատանքներին՝ ներկա գտնվելու հանձնաժողովի՝ ընտրողների գրանցումն իրականացնող, քվեաթերթիկ հատկացնող և քվեաթերթիկ կնքող անդամների, քվեատուփը հսկող անդամի կողքին և հետևելու նրանց աշխատանքներին:**

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- **ընտրական հանձնաժողովի աշխատանքների վերաբերյալ հանձնաժողովի նախագահին ներկայացնելու դիտարկումներ և առաջարկություններ:**



**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- ներկա լինել ստացիոնար բուժում իրականացնող բժշկական հաստատությունում, քրեակատարողական հիմնարկում քվեարկության կազմակերպմանը:

Վստահված անձինք ովքեր ցանկություն ունեն ներկա գտնվելու քրեակատարողական վարչությունում կազմավորված տեղամասային կենտրոնում անցկացվող քվեարկությանը և/կամ արդյունքների ամփոփման նիստին, քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 10 օր առաջ համապատասխան տարածքային ընտրական հանձնաժողով են ներկայացնում գրավոր հայտ՝ նշելով հայտատուի անունը, ազգանունը, տվյալ ընտրական գործընթացում հայտատուի կարգավիճակը, այն քրեակատարողական վարչության անվանումը, որում կազմավորված տեղամասային կենտրոնում հայտատուն ցանկանում է ներկա գտնվել:

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- պահանջելու, որ իր գնահատականն արձանագրվի տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում, եթե գտնում է, որ քվեարկության ընթացքում տեղի է ունեցել ընտրական օրենսգրքով նախատեսված քվեարկության կարգի խախտում:

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- ստորագրելու հաշվարկված և տեսակավորված քվեաթերթիկների փաթեթի վրա:

Գրանցամատյանում գրառվում են ստորագրողի անուն, ազգանունը, դրվում է ստորագրության նմուշը:

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- ստորագրելու փակված ընտրական փաստաթղթերի ընդհանուր փաթեթի (մեկանգամյան օգտագործման պարկի) վրա:

Գրանցամատյանում գրառվում են ստորագրողի անուն, ազգանունը, դրվում է ստորագրության նմուշը:

**Վստահված անձն իրավունք ունի՝**

- ստանալու ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրությունից քաղվածք՝ վավերացված տե-

դամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի և քարտուղարի ստորագրություններով և տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կնիքով:

***Վստահված անձն իրավունք չունի՝***

- միջամտելու ընտրական հանձնաժողովի աշխատանքներին.
- ընտրական հանձնաժողովի անդամներին տալու ցուցումներ.
- միջամտելու քվեարկության ընթացքին.
- օգնելու քվեաթերթիկն ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող ընտրողին:

***Վստահված անձը պարտավոր է՝***

- պահպանել Արցախի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի պահանջները.
- իր լիազորություններն իրականացնել Արցախի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի շրջանակներում և Ընտրական օրենսգրքով սահմանված կարգով.
- գրանցվել ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում՝ ընտրական հանձնաժողովի միստերին, ինչպես նաև քվեարկության ընթացքում քվեարկության սենյակում ներկա գտնվելու համար.
- ունենալ անձը հաստատող փաստաթուղթ և սահմանված նմուշի վկայական՝ այն տեսանելի ձևով կրելով վերնագգեստի վրա:

Վստահված անձի՝ Արցախի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքով սահմանված իրավունքների որևէ սահմանափակում չի թույլատրվում:

Ոչ ոք (այդ թվում՝ ընտրական հանձնաժողովները) իրավունք չունի (իրավունք չունեն) վստահված անձին դուրս հանելու քվեարկության սենյակից կամ այլ կերպ նրան մեկուսացնելու հանձնաժողովի աշխատանքներին ներկա գտնվելուց, ***բացառությամբ վստահված անձի կողմից Ընտրական օրենսգրքի պահանջներն այն եղանակով խախտելու դեպքերի, որոնք էապես խաթարում են ընտրական հանձնաժողովի բնականոն աշխատանքը կամ քվեարկության բնականոն ընթացքը:***

Ընտրական հանձնաժողովի նախագահը կարող է վստահված անձին հեռացնել հանձնաժողովի նիստից, իսկ քվեարկության օրը՝ տեղամասային կենտրոնից՝ **ընտրական հանձնաժողովի անդամների ընդհանուր թվի ծայնների առնվազն 2/3-ով ընդունված որոշմամբ:**

Վստահված անձին տեղամասային կենտրոնից կամ հանձնաժողովի նիստերից դուրս հրավիրվելու դեպքում ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում կատարվում է համապատասխան գրառում՝ նշելով պատճառները:

## **ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄԸ**

**Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գործողությունները քվեարկության նախորդ օրը**

Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովը վիճակահանությամբ որոշում է քվեաթերթիկներն ստորագրող հանձնաժողովի 3-ական անդամների, ովքեր պարտավոր են այդ օրը՝ մինչև ժամը 24.00-ն, ստորագրել բոլոր քվեաթերթիկների հակառակ կողմում:

**! Քվեաթերթիկներն ստորագրելու ընթացքում հանձնաժողովի անդամը ստորագրման իր ընտրած տարբերակը փոխել չի կարող:**

**Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գործողությունները քվեարկության օրը**

Քվեարկության օրը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նիստը տեղամասային կենտրոնում սկսվում է ժամը 7.00-ին:

Հանձնաժողովն իր նիստում վիճակահանությամբ որոշում է հանձնաժողովի անդամների միջև աշխատանքային պարտականությունների բաշխումը:

Մինչև տեղամասային կենտրոնի բացումը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը քվեարկությանը ներկա լինելու իրավունք ունեցող անձանց ներկայությամբ.

- ✓ բացում է չիրկիզվող պահարանը,

✓ հանում է քվեաթերթիկները, ընտրողների ցուցակները, կնիքը և գրանցամատյանում կնիք դնելով՝ հայտարարում է կնիքի համարը,

✓ ստուգում է քվեատուփի դատարկ լինելը, փակում և կնքում է քվեատուփը (անհրաժեշտության դեպքում նաև՝ շրջիկ արկղը),

✓ ընտրողների ցուցակները հանձնում է ընտրողների գրանցման համար պատասխանատու անդամներին, քվեաթերթիկները հարյուրական փաթեթով հատկացնում է քվեաթերթիկներ հատկացնող անդամներին, կնիքը և ընտրական տեղամասում ընդգրկված բնակելի շենքերի (տների) հասցեները՝ քվեաթերթիկների կնքման համար պատասխանատու անդամին:

Վերոհիշյալ բոլոր գործողությունների մասին տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանում կատարվում են համապատասխան գրառումներ:

**Ժամը 8:00-ին** ընտրական տեղամասը հայտարարվում է բացված և թույլատրվում է ընտրողների մուտքը քվեարկության սենյակ:

## **ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԸ**

### **1. Ընտրողների գրանցումը**

Քվեարկությանը ներկայացած յուրաքանչյուր ընտրող պետք է գրանցվի հանձնաժողովի գրանցման համար պատասխանատու անդամի մոտ գտնվող ընտրողների ցուցակում՝ ներկայացնելով անձը հաստատող փաստաթուղթ: Առանց սահմանված կարգով գրանցվելու՝ ընտրողը չի կարող քվեաթերթիկ ստանալ և քվեարկել:

Եթե ընտրողը չի կարող ինքնուրույն ստորագրել ընտրողների ցուցակում, ապա նա իրավունք ունի դիմելու այլ քաղաքացու օգնության, բացառությամբ ընտրական հանձնաժողովի անդամների և վստահված անձանց:

Ընտրողի համար անձը հաստատող փաստաթուղթ են համարվում՝

- ✓ անձնագիրը (այդ թվում՝ նաև նույնականացման քարտը և կենսաչափական անձնագիրը),
- ✓ անձնագրին փոխարինող ժամանակավոր փաստաթուղթը՝ տրված լիազոր մարմնի կողմից,
- ✓ զինծառայողների համար՝ զինվորական վկայականը կամ զինվորական գրքույկը, եթե գրանցվում են (քվեարկում են) զինվորական մասի կազմած ընտրողների ցուցակում:

## **2. Քվեաթերթիկ ստանալը**

Գրանցվելուց անմիջապես հետո ընտրողը մոտենում է հանձնաժողովի՝ քվեաթերթիկների տրամադրման համար պատասխանատու անդամին, որը քվեաթերթիկը (քվեաթերթիկները՝ միաժամանակ մի քանի քվեարկություն անցկացվելու դեպքում) հանձնում է ընտրողին:

## **3. Քվեաթերթիկը կնքելը**

Քվեաթերթիկը կնքող հանձնաժողովի անդամը կարող է հանոգվել ընտրողի՝ տվյալ ընտրական տեղամասում հաշվառված լինելու մեջ և կնքում է քվեաթերթիկները:

## **4. Քվեարկությունը**

Ստանալով քվեաթերթիկները՝ ընտրողն անցնում է քվեարկության խցիկ՝ քվեարկելու:

**! ընտրողը քվեաթերթիկը լրացնում է գաղտնի՝ քվեարկության խցիկում: Արգելվում է որևէ ձևով տեղեկանալ, թե ընտրողն ինչպես է քվեարկում:**

Քվեարկության օրը տեղամասային կենտրոնում հերթի առկայության դեպքում քվեարկությանը մասնակցելու դժվարություններ ունեցող ընտրողը հրավիրվում է քվեարկության սենյակ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի կողմից արտահերթ ռեժիմով:

Տեսողության պատճառով քվեարկությանը մասնակցելու դժվարություններ ունեցող ընտրողին թույլատրվում է ընտրողների ցուցակում ստորագրելու համար օգտագործել իր անձնական ֆաքսիմելային ստորագրությունը:

Քվեաթերթիկն ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող ընտրողն իրավունք ունի հանձնաժողովի նախագահին տեղեկացնելուց հետո քվեարկության խցիկ հրավիրելու այլ անձի, որը չպետք է լինի ընտրական հանձնաժողովի անդամ, վստահված անձ, դիտորդ, գանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցիչ:

**! Անձն իրավունք ունի օգնելու քվեաթերթիկն ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող միայն մեկ ընտրողի:**

Եթե ընտրողը կարծում է, որ քվեաթերթիկը սխալ է լրացրել կամ վնասել է, ապա կարող է դիմել հանձնաժողովի նախագահին՝ նոր քվեաթերթիկ ստանալու համար:

Հանձնաժողովի նախագահի հանձնարարությամբ ընտրողին հատկացվում է նոր քվեաթերթիկ, ընտրողների ցուցակում կատարվում է համապատասխան նշում տվյալ ընտրողի անվան, ազգանվան դիմաց: Սխալ լրացված (վնասված) քվեաթերթիկն անհապաղ մարվում է:

Ընտրողը մոտենում է քվեատուփի համար պատասխանատու անդամին, որը ընտրողին հնարավորություն է ընձեռում քվեաթերթիկը զգելու քվեատուփի մեջ:

**Ընտրողն իրավունք չունի տեղամասային կենտրոնում հայտարարելու, թե ինչպես է քվեարկել:**

**Քվեարկելուց հետո ընտրողն անհապաղ պետք է դուրս գա տեղամասային կենտրոնից:**

### ***Տեղամասային կենտրոնի փակումը***

**Ժամը 20:00-ին** տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը հայտարարում է քվեարկության ավարտի մասին և

- ✓ արգելում է ընտրողների մուտքը քվեարկության սենյակ.
- ✓ քվեարկության սենյակում գտնվող ընտրողներին քվեարկելու հնարավորություն է տալիս.
- ✓ փակում է քվեատուփի ճեղքը.
- ✓ փակում է տեղամասային կենտրոնը:

## **ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՍՓՈՓՈՒՄԸ**

Քվեարկության արդյունքների ամփոփումը կատարվում է քվեարկության սենյակում: Քվեարկության արդյունքների ամփոփումն սկսվում է անմիջապես քվեարկության ավարտից հետո և ընթանում առանց ընդհատման մինչև քվեարկության արդյունքների ամփոփման վերաբերյալ արձանագրության կազմումը:

***Քվեարկության արդյունքների ամփոփման փուլում կատարվում են հետևյալ գործողությունները՝***

1. հաշվարկվում է չօգտագործված, ընտրողների կողմից ոչ ճիշտ

լրացված (վնասված) և հետ տրված քվեաթերթիկների ընդհանուր թիվը.

**2.** հաշվարկվում է ընտրողների յուրաքանչյուր լրացուցիչ ցուցակի (այդ թվում՝ քվեարկության օրն ընտրական տեղամասում կազմված լրացուցիչ ցուցակի) ընտրողների թիվը՝ առանձին-առանձին, լրացուցիչ ցուցակների ընտրողների թվերի գումարին ավելացնում ընտրողների ցուցակում ընդգրկված ընտրողների թիվը, ստացվում է ընտրական տեղամասում ընտրողների ընդհանուր թիվը.

**3.** հաշվարկվում և արձանագրվում է քվեարկության մասնակիցների թիվը ընտրողների ցուցակներում (այդ թվում՝ լրացուցիչ ցուցակներում)՝ ընտրողների ստորագրությունների հիման վրա.

**4.** տեսակավորվում են քվեաթերթիկները.

Հանձնաժողովի նախագահը սկզբում բացում է Հանրապետության նախագահի ընտրությունների քվեաթերթիկների համար նախատեսված քվեատուփը, այնուհետև՝ Ազգային ժողովի ընտրությունների քվեաթերթիկների համար նախատեսված քվեատուփը: Քվեատուփից հանում է մեկ քվեաթերթիկ: Հանձնաժողովի նախագահը հայտարարում է քվեաթերթիկի վավեր, անվավեր կամ չսահմանված նմուշի լինելու մասին, վավեր քվեաթերթիկի դեպքում հայտարարում նաև, թե ինչպես է քվեարկված, ապա ցուցադրում այնպես, որ այն տեսանելի լինի ներկաների համար: Պահանջի դեպքում քվեաթերթիկը փոխանցվում է հանձնաժողովի մյուս անդամներին: Հանձնաժողովի նախագահի հայտարարությամբ համաձայն չլինելու դեպքում հանձնաժողովի անդամը ներկայացնում է առարկություն: Առարկության դեպքում քվեարկության արդյունքով (քվեարկության է դրվում հանձնաժողովի անդամի առաջարկությունը, և եթե հանձնաժողովի անդամի առաջարկությունը քվեարկությամբ չի ընդունվում, ապա ընդունված է համարվում հանձնաժողովի նախագահի առաջարկությունը), իսկ առարկություն չլինելու դեպքում հանձնաժողովի նախագահը, իր հայտարարության համաձայն, ըստ քվեաթերթիկում կատարված քվեարկության նշումի, քվեաթերթիկը դնում է համապատասխան թեկնածուի, Ազգային ժողովի ընտրություններին մասնակցած կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) օգտին, մեկ թեկնածու քվեարկվելու դեպքում՝ թեկնածուին կողմ կամ դեմ քվեարկված կամ անվավեր քվեաթերթիկների փաթեթի մեջ, որից հետո քվեատուփից հանում է հաջորդ քվեաթերթիկը:

Այդ գործողությունը կրկնվում է քվեատուփում առկա բոլոր քվեաթերթիկների համար:

### **Քվեաթերթիկների վավերականությունը**

Սահմանված նմուշի քվեաթերթիկն անվավեր է, եթե՝

✓ մեկից ավելի թեկնածուի, կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) օգտին նշումներ է ներառում.

✓ մեկ թեկնածու քվեարկվելու դեպքում միաժամանակ «կողմ եմ» և «դեմ եմ» բառերի դիմաց նշումներ է ներառում.

✓ որևէ նշում չի ներառում.

✓ բացի քվեարկության համար Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած կամ դրան նմանվող նշանից՝ ներառում է այլ նշում.

✓ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամի կողմից ստորագրված կամ կնքված չէ.

✓ ակնհայտ խախտված է քվեաթերթիկում նշում կատարելու սահմանված ձևը:

Սահմանված ձևի ոչ էական խախտումը չի կարող համարվել քվեաթերթիկի անվավերության հիմք, եթե ընտրողի մտադրությունը հստակ է և աներկբա:

Տեսակավորման ողջ ընթացքում հանձնաժողովի անդամներին արգելվում է նշումներ կատարել, ինչպես նաև իրենց մոտ ունենալ գրիչներ, մատիտներ և նշումներ կատարելու այլ առարկաներ:

**5.** հաշվարկվում և հրապարակվում են.

• յուրաքանչյուր թեկնածուին, կուսակցությանը (կուսակցությունների դաշինքին) կողմ քվեարկված քվեաթերթիկների թիվը,

• մեկ թեկնածու քվեարկվելու դեպքում՝ թեկնածուին կողմ կամ դեմ քվեարկված քվեաթերթիկների թիվը,

• անվավեր քվեաթերթիկների թիվը:

Հաշվարկված թվերը հրապարակվում են և արձանագրվում գրանցամատյանում:

Հիմք ընդունելով կատարված հաշվարկները և գրանցամատյանում արձանագրված տվյալները տեղամասային ընտրական հանձնաժողովը կազմում է տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրություն: Արձանագրության կազմումը հանձնաժողովը պետք է ավարտի քվեարկության ավարտից **ոչ ուշ, քան 10 ժամ** հետո:

Քվեարկության ավարտից հետո՝ ոչ ուշ, քան **12 ժամվա** ընթացքում, տարածքային ընտրական հանձնաժողով են ներկայացվում.



✓ ընտրական փաստաթղթերի ընդհանուր փաթեթները (կամ մեկանգամյա օգտագործման պարկերը).

✓ ընտրողների ցուցակները (բացառությամբ զորամասում և քրեակատարողական հիմնարկում կազմվող՝ ընտրողների ստորագրված ցուցակների) պարունակող փոքր պարկը.

✓ յուրաքանչյուր ընտրության քվեարկության արդյունքների արձանագրության 2 օրինակը.

✓ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանը.

✓ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կնիքը.

✓ քվեատուփը /քվեատուփերը, շրջիկ արկղը/.

✓ քվեարկության խցիկները:

Ընտրական փաստաթղթերը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը և քարտուղարը տարածքային ընտրական հանձնաժողով են տեղափոխում հնարավորության դեպքում ոստիկանության ծառայողների ուղեկցությամբ:

Ընտրական փաստաթղթերը տարածքային ընտրական հանձնաժողովում հանձնվում և ընդունվում են հանձնողի ու ընդունողի կողմից ստորագրելու և ստացական տալու միջոցով:

### ***Տարածքային ընտրական հանձնաժողովի գործողությունները տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների արձանագրությունները ստանալուց հետո***

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովում ստուգվում է ընտրական տեղամասերում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրությունների կազմման վավերականությունը, իսկ թվաքանակային սխալների առկայության դեպքում տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը և քարտուղարը վերացնում են այդ սխալները՝ ուղղումները վավերացնելով իրենց ստորագրություններով:

**! Ելակետային տվյալների փոփոխություն չի կատարվում: Ելակետային են տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կողմից հատ-հատ հաշվելու միջոցով ստացված տվյալները:**

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովում նշում է կատարվում

տեղամասում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրության ընդունման ամսաթվի և ժամանակի մասին, ինչը վավերացվում է տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի ստորագրությամբ և հանձնաժողովի կնիքով:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովը համեմատում է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կնիքի համարը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի արձանագրության կնիքի համարի հետ:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովն ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրության տվյալները պարբերաբար, **բայց ոչ ուշ, քան 3 ժամը մեկ** աղյուսակավորում է ըստ ընտրական տեղամասերի:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովի կողմից ընտրական տեղամասերում քվեարկության արդյունքների արձանագրությունների տվյալների աղյուսակավորումն ավարտվում է քվեարկության ավարտից հետո` **ոչ ուշ, քան 18 ժամվա ընթացքում:**

Տարածքում քվեարկության արդյունքների աղյուսակավորման օրինակը` վավերացված տարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի (տեղակալի) և քարտուղարի ստորագրություններով և հանձնաժողովի կնիքով, անհապաղ փակցվում է տարածքային ընտրական հանձնաժողովում` բոլորի համար տեսանելի տեղում:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովն ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրության մեկ օրինակը քվեարկության ավարտից ոչ ուշ, քան **24 ժամվա** ընթացքում ներկայացնում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով:

Տարածքային ընտրական հանձնաժողովը քվեարկության հաջորդ օրը` **ժամը 12:00-ից սկսած**, իրականացնում է ընտրական տեղամասերից ստացված` քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների ցուցակների սկանավորում, որին կարող են հետևել ընտրական հանձնաժողովների անդամները, թեկնածուները, վստահված անձինք, դիտորդները և զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչները: Քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների սկանավորված ցուցակները փակցվում են տարածքային ընտրական հանձնաժողովում` բոլորի համար տեսանելի տեղում:

## ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը, տարածքային ընտրական հանձնաժողովներից ստացված՝ ընտրական տեղամասերում քվեարկությունների արդյունքների հիման վրա, քվեարկության ավարտից ոչ ուշ, քան **24 ժԱՄ ԴԵՏՈ**, ամփոփում է համապետական ընտրությունների քվեարկության նախնական արդյունքները, արձանագրությամբ վավերացնում ու Արցախի հանրային ռադիոյի և հանրային հեռուստատեսության ուղիղ եթերով պաշտոնապես հրապարակում դրանք:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը, **քվեարկության ավարտից ոչ ուշ, քան 72 ժամվա ընթացքում**, իսկ քվեարկության արդյունքների հետ կապված բողոք լինելու դեպքում **քվեարկության օրվանից հետո՝ 7-րդ օրը**, հիմք ընդունելով ընտրական տեղամասերում քվեարկությունների արդյունքների վերաբերյալ արձանագրությունները, վերահաշվարկի արդյունքները, քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ ընդունած որոշումները, կազմում է արձանագրություն՝ քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ:

### Ի գիտություն

Համաձայն Արցախի Հանրապետության սահմանադրության 89-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ եթե քվեարկվել է 2-ից ավելի թեկնածու և նրանցից ոչ մեկին կողմ չի քվեարկել թեկնածուներին կողմ քվեարկած ընտրողների թվի կեսից ավելին, ապա **քվեարկությունից հետո՝ 14-րդ օրը**, անցկացվում է Հանրապետության նախագահի ընտրության **2-րդ փուլի քվեարկություն**: Հանրապետության նախագահի ընտրության 2-րդ փուլին կարող են մասնակցել այն երկու թեկնածուները, որոնց կողմ են քվեարկել առավել թվով ընտրողներ:

Հանրապետության նախագահի ընտրության 2-րդ փուլի նախընտրական քարոզչությունն սկսվում է ընտրության 2-րդ փուլ անցկացնելու մասին որոշման կայացումից հետո՝ 2-րդ օրվանից:

\* \* \*

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նորմատիվ և անհատական որոշումները տեղադրված են կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի համացանցային կայքում [www.cecncr.am](http://www.cecncr.am):

## ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՎՍՏԱՅՎԱԾ ԱՆՁԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ .....	3
2. ՎՍՏԱՅՎԱԾ ԱՆՁԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ, ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՒԹՅԱՆ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԸ.....	4
3. ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄԸ .....	11
4. ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԸ .....	12
5. ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ .....	14
6. ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄ .....	19

---

Թուղթը՝ օֆսեթ, տպագրությունը՝ օֆսեթ, չափսը՝ 60x84<sup>1</sup>/<sub>16</sub>,  
ծավալը՝ 1.25 տպ. մամուլ, տպաքանակը՝ 100:

Տպագրվել է «Դիզակ պլյուս» հրատարակչության տպարանում  
Չ.Չակոբյան, 25  
Ստեփանակերտ-2020